

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacrae Theologiae Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiae Ad Mentem Scoti Cursus Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. An Cœlum sit corpus simplex eodem modo, quo elementa sunt
simplicia, an vero mixtum quid.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

habet virtutem pro utriusque alterius aquæ: hoc autem modo posset augeri res etiam incorruptibilis, non obstante incorruptibilitate, quæ pro fus est impertinens ad hoc.

Ad confirmationem respondeo primo: si vera esset maior, Cælos de facto futuros corruptibiles contra communio-rem sententiam. Et si dicas, quod Cælum non sit diuidu-um, quamvis sit extensum, & propterea, quod non debeat esse corruptibile; similiter dici posset, quod corpus simplex non esset diuiduum, quamvis extensum, & sic minor con- firmationis esset falsum.

Respondeo secundo negando maiorem cum sua proba- tione; quod si etiam peruenir- tur ad tam parvam par- tem, ut non deberet ulterius conuerfari, non corrump-eretur, sed annihilaretur.

II. Facilius multo posset probari, antecedens quoad hanc partem: quia non possunt augere se, aut crescere, nisi per productionem partis sibi similis: sed hoc non possent facere nisi creando, supponitur autem communiter creaturæ non posse creare; & sane si substantia simplex posset se augere creando de nouo alias partes, deberet se augere ad maximam quantitatem possibilem, neque enim posset assignari unde limit- retur naturaliter loquendo.

Ad probationem antecedentis quoad secundam par- tem, respondeo primo negando maiorem, si intelligatur sic, ut aliter fieri non posset.

Respondeo secundo negando minorem, & ad probatio- nem dico, quod illæ qualitates non sint solum modo ordi- natae ad formas substantiales, nec collatae substantijs in ordine ad generandum sibi similia; & quidem hoc secundu- est euidentius, quia plura mixta habent qualitates primas, quæ non possunt generare sibi similia, ut metalla, gem- mæ, lapides.

Ad secundam confirmationem respondeo negando ante- cedens cum sua probatione, in qua tota petitur manifeste principium.

Secundum fundamentum ad probandum compositionem in Cælo de facto est, non quidem, quod repugnet substantia simplex, sed quod in eo reperiantur accidentia similia i his accidentibus, quæ reperiuntur in sublunari- bus constantibus materia, ut quantitas, ratio, & densitas: ergo verisimilius est, quod constet materia, & consequen- ter, quod sint compositi.

Respondeo, quidquid sit de antecedente, nego conse- quentiam, quia possent habere qualitates & accidentia eiusdem rationis cum ijs, quas habent substantiæ com- positæ, quamuis non essent compositæ.

Dices: aerum & densum describuntur per ordinem ad materiam: densum enim est, quod multum habet mate- riæ sub parua quantitate; & rarum, quod parum habet mate- riæ sub magna quantitate: ergo raritas & densitas ne- queunt esse abque materia, & consequenter si in Cælo dentur, debet dari in Cælo materia.

Respondeo, ut definitio illa sit bona, per materiam non intelligi debere materiam primam, sed substantiam mate- rialem, prout substantia materialis opponitur spirituali: sic autem intellecta æque posset dari raritas in Cælo sim- plici, ac in aqua composita.

Ex his patet incertitudo compositionis ac simplicitatis Calorum, quantum attinet ad rationem. Si vero quæra- tur, quanam pars probabilior appareat spectata solum modo ratione, *Respondeo* ex suppositione incorruptibili- tatis Cæli mihi probabilius esse, quod sit simplex, quia reuera motiua illius partem sunt vrgentiora quam opposi- ta, ut patet ex replicis quæ contra probationem secunde partis conclusionis adductæ sunt, & præsertim ex confir- matione primæ replicæ, & ex quarta replicæ.

Q V AESTIO II.

An Cælum sit corpus simplex eodem modo quo Elementa sunt simplicia, an vero mixtum quid?

PER Elementa hic intelligimus substantias non exi- gentes connaturaliter quatuor primas qualitates

ut sunt ignis, aer, aqua, terra: & per mixta intelligimus substantias exigentes illas, ut sunt metalla ac animata om- nia: propter autem illa vocatur simplicia, quia nec vir- tu liter nec formaliter sunt ex his aliis aut ex se inuicem: & hæc vocantur mixta quia sunt ex illis vel virtualiter vel formaliter, de quo fufius suo loco. Itaque si Cælum esset corpus physice simplex non constans materiæ, & forma, esset sine dubio simplex, & non mixtum: unde supponit hæc quæstio quod non sit physice simplex, sed compositum. Quod si etiam esset quid compositum, & non factu- tamen ex quatuor Elementis, non esset mixtum sed sim- plex, & si non esset vllum ex quatuor Elementis, esset quinta quædam substantia simplex, quæ tamen Elementum dici non deberet quia ex illa alia corpora mixta non fierent.

Prima sententia est Cælum non esse vllum ex quatuor Elementis, nec mixtum ex illis: ita Philosophus 1. de Cælo, cap. 2. & 3. quem communiter omnes fere Peripatetici & posteriorum ætatum Theologi, ac Philosophi secuti sunt.

Opposita sententia, nempe quod Cælum sit aliquod ex Elementis aut mixtum quid illis constans, erat communis apud alios Philosophos ante Aristotelem: cui sententiæ fauent multi ex sanctis Patribus quos in eo sensu citat, & sequitur *Camerarius* p. 2. qu. 4. Ex his autem authoribus, qui tuerentur hanc sententiam, quidam dicunt: Cælos esse ignem natum, quidam aquam, quidam terram; & aliqui Solem putauerunt ignem proprium, sed purissimum, alij ferrum candens: alij denique existimauerunt Cælum esse compositum ex quatuor Elementis, siue ex floribus eor- um, hoc est, perfectioribus eorum partibus: quam sen- tentiam expresse *Camerarius* tenet supra.

C O N C L V S I O.

14. Verisimilius est Cælum non esse vllum ex Elementis aut mixtum ex illis, sed quintam substantiam di- uerse ab vtriusque natura. Hæc est iuxta primam senten- tiam contra secundam.

Probatum primo quod non sit vllum ex Elementis: non enim est terra, quia non habet vllam prorsus similitudi- nem aut proportionem cum terrarum quæ parte incudit stellas, habet sine dubio diuersissimos effectus ab effecti- bus terræ, & consequenter quæ ratione colligimus illa cor- pora distingi specie, debemus distinguere Cælum spe- cie à terra: quæ etiam ratio probat, quod non sit ignis aut aqua, aut aer: non ignis quidem, quia humectat, & frige- facit, non aqua quia calefacit: non aer quia vtrumque facit.

Confirmatur: quia si esset vllum ex Elementis, esset cor- ruptibile, sicut illa sunt, contra communio-rem sententiam inferius probandam.

Confirmatur secundo, quia si esset terra aut aer aut aqua, deberet comburi nimio Solis ardore; & si esset ignis, de- deberet destitui per Planetas frigidas, & propterea cum sit tantæ magnitudinis deberet comburere tandem vniuer- sum, aut saltem deberet tam notabiliter aerem vicinum calefacere, ut non possent generari in eo mixta frigida, nec impleret deberet tam frigidus esse quam in hyeme se- titur. Præterea nulla pars Calorum minorem habet cum igne similitudinem quam stellæ, quæ tamen non sunt ignis ut patet ex earum effectibus.

Probatum secunda pars, quod scilicet non sit mixtum ex Elementis: quia si loquamur de partibus Cæli excludendo stellas, nulla experientia aut ratione constat quod habeat in se substantias quatuor primas qualitates: si vero loqua- mur de stellis v.g. de Sole: non apparet quod sit villo mo- do frigidus, imo si sit calidus formaliter, ut teneri debet aduersarij, debet esse calidus intensissimè, & consequen- ter nequit esse frigidus vlla ratione magis quam ignis.

Probatum posset ulterius conclusio: quia vnum Elementum non deberet tam incomparabiliter excedere reliqua, quam Cælum excedit corpora omnia sublunaria: sed non me mouet hæc ratio, quia quæ ratione ob bonum vniuer- si quinta substantia Cæli asserta à nobis deberet excede- dere omnia alia: ita etiam vnum Elementum posset illa commodissime excedere.

F ff

Aliud
fidam-
tū cōtra
simplici-
tatem
Cæli.

Probabi-
lius
quoad
rationem
cælum
esse sim-
plex.

Cælum
non est
vllum ex
Elementis
nec mix-
tum ex
illis.

15. *Probat uterque*: quia si esset Elementum, non deberet esse supra loca naturalia Elementorum: & eadem ratio viget quod non sit mixtum, quia mixta habent suum locum naturalem infra Elementa.

Confirmatur: quia mixtis omnibus debetur aliquis motus naturalis sursum aut deorsum, nec motus circularis competit ipsis.

Hæc etiam ratio parum probat: nam si diceretur cælum esse ignis, non esset supra loca naturalia omnium quatuor Elementorum, sed in suo loco naturali supra ærem: & si esse aer, eodem modo dicendum esset, & negari deberet locum naturalem ignis esse sub concavo Lunæ: si autem esset terra, dici posset, quod non esset ex se, & natura sua posita in illo loco, sed à Deo conditore ad bonum vniuersi, & posita ibi non posset mouere se naturaliter ad centrum mundi: quia cum esset globus solidus descendere non posset ab omni parte simul, unde cum nec potius deberet ab una parte quam ab alia descendere, non deberet descendere omnino. Nec refert quod esset extra locum suum naturalem, aut in loco violento: multa enim corpora diu extra loca naturalia conseruantur: quæ etiam ratio probat quod quamuis esset mixtum ex Elementis, modo esset solidum, non deberet, nec posset naturaliter descendere. Unde solum sequeretur ex hac ratione, quod non esset aqua, quia non apparet quomodo aqua supra ærem aut ignem posita non deberet descendere, naturaliter loquendo.

Ad confirmationem dici posset motum circula-rem cæli non debere ipsis naturaliter, sed sic moueri ab extrinseco sine inclinatione vlla ad talem motum aut auersione ab ipso: quod si esset terra, deberetur ipsi motus deorsum, unde, si aliqua pars ipsius esset à cæteris separata moueretur deorsum. Si autem esset ignis, & aliqua pars ipsius poteretur deorsum sub ære, ascenderet sursum: quod si esset mixtum, & separaretur aliqua pars ipsius ab alijs partibus moueretur sursum aut deorsum iuxta naturam Elementi prædominantis donec perueniret ad locum naturalem suum.

16. *Probari posset præterea*, quod non sit mixtum ex Elementis: quia alias non esset incorruptibile quod videtur absurdum. *Camerarius* negat minorem: sed de hoc paulo post, modo dico non videre me cur non posset esse incorruptibile quamuis esset mixtum: quamuis enim esset mixtum haberet formam diuersæ speciei à formis omnium aliorum mixtorum, & illa forma posset habere aliquam qualitatem conseruativam ex particulari ratione istius forme, quæ non haberet contrarium, & quæ consequenter naturaliter non posset expelli: quod si ita esset, mixtum illud esset incorruptibile: ergo ex eo quod sit mixtum non sequitur necessario quod sit corruptibile. quod autem cætera mixta essent corruptibilia non facit ad rem, quia celestia mixta non deberent in hoc conuenire cum sub-lunariis mixtis.

Probari posset denique quod Cælum sit substantia simplex ut Elementa, ab illis distincta, ex principiis Philosophi: Tot sunt corpora simplicia distincta, quot sunt motus simplices distincti: sed sunt tres motus simplices distincti, nempe motus ad medium, & motus à medio, & motus circa medium: ergo tot sunt corpora simplicia: sed motus circa medium non competit vlli ex Elementis, & competit Cælo: ergo cælum est substantia simplex distincta ab elementis.

Confirmatur: reperitur in vniuerso motus circularis: ergo reperitur aliquod corpus simplex, cui per se primo competit, & illud necessario debet esse distinctæ rationis ab illis corporibus, quibus per se primo non competit: sed nulli corpori per se primo competit, nisi Cælo: ergo Cælum est corpus simplex, & distinctæ rationis ab Elementis.

17. *Hæc probatio*, quamvis Philosophi, multas patitur difficultates. *Prima est*, quod si tres tantum sint motus simplices distincti, & tot tantum sint corpora simplicia, quot motus simplices: ergo tria tantum erunt corpora simplicia, & sic non dabuntur quatuor Elementa, contra eundem Philosophum.

Dicitur non esse tot tantum corpora simplicia quot

motus simplices, quin motus simplex vnus potest competere corporibus simplicibus distinctis.

Contra, si vnus simplex motus potest competere per se corporibus simplicibus distinctis: ergo etiam duo motus simplices possent competere corporibus eiusdem rationis, & quod ita sit de facto patet, qui aer si sit infra terram mouebitur sursum supra terram, & si sit supra ignem mouebitur deorsum: motus autem sursum, & deorsum sunt distincti motus simplices, alias non darentur tres motus simplices.

Secunda difficultas est, quod supponat motum e realem competere Cælo per se ex natura sua, sicut motus simplices competunt Elementis: hoc autem falsum est, quia competit ipsi ab intrinseco, ut infra dicitur, & communiter tenent Philosophi, ac Theologi asserentes Cælos moueri ab Angelis vel à Deo.

18. *Tertia difficultas est*, quod supponitur motus aliquis simplex non posse competere substantiæ mixtæ: si enim posset, quomodo sequeretur Cælum esse simplex ex eo, quod competit ipsi motus simplex circularis: quod autem posset motus simplex competere corpori mixto ex natura sua, patet in hominibus ac lapidibus, qui mouentur naturaliter ad medium.

Quod si dicas hoc ipsis competere ratione Elementi dominantis in illis: dici etiam potest, quod posset ipsis competere motus simplex alius non competens Elementis ex natura sua, & non ratione elementi dominantis: nec in hoc apparet vlla difficultas, unde in forma responderi potest primo, negando minorem, quia ut iam dixi, motus simplex potest competere corpori mixto.

Responderi potest secundo, negando suppositum minus, nimirum, quod dantur tres motus simplices qui per se competere corporibus, motus enim ille circularis nulli corpori competit per se.

Responderi tertio, distinguendo subsumptum: competit Cælo per se, neg. subsumptum; per accidens ex motione alius extrinseci agentis: quomodo posset competere tam elementi quam mixtis, concedo subsumptum, & nego consequentiam.

Ad confirmationem etiam respondeo negando consequentiam: nam sicut datur motus rectus simplex ab oriente ad occidentem, (ut cum sic proiectur aliquid) qui nulli per se competit: ita sane posset motus circularis dari, quamuis non daretur aliquid, cui per se competere; in quo etiam nulla prorsus est difficultas.

Ut melius autem intelligatur, & hæc Philosophi probatio, & responsio, aduertendum, motum ut sic localem, de quo loquimur, diuidi in simplicem, & compositum: *Simplex est*, qui sit per lineam simplicem; linea autem simplex dicitur esse illa, quæ ab vno ad aliud punctum, quam brevissime pertingit: & talis est linea recta, vel cuius omnes partes ab aliquo vno puncto æque distant, & talis est circularis.

Motus compositus est, qui non est simplex, & talis est omnis motus, qui sit per lineam curuam non circularem.

19. *Obijciens primo ex Camerario*: omne illud, quod est calidius, vel est elementum ignis, vel constat ex elemento ignis, alijsque elementis: sed Cælum est calidius, & secundum nos non est ignis, nec potest esse, quia ignis est corruptibilis, Cælum vero incorruptibile: ergo est mixtum ex elementis. Probat minorem, quia parte asserit Cælum esse calidius: quia ita Scriptura asserit Psal. 18. de Sole: *Non est qui se abscondat à calore eius*: & quia id patet experientia.

Respond. o primo negando maiorem: nam aer est secundum communem sententiam calidius, & tamen non est nec ignis, nec mixtum ex igne; & præterea, quia nihil impedit, quo minus detur aliqua alia substantia calida forma inter, quæ neque sit ignis, quia non haberet alias qualitates connaturales ignis præter calorem; neque mixtum quid ex igne, & alijs elementis, & hoc posset esse verum, siue illa substantia esset simplex physice, siue composita.

Respond. o secundo, iuxta communem sententiam, distinguendo minorem pro prima parte: est calidius formaliter, nego minorem; virtualiter, id est potens producere calorem, concedo minorem: nec experientia, aut Scriptura probat, aut dicit oppositum.

Alqua substantia mixta posset esse incorruptibilis.

Probatio quod cælum sit substantia simplex distincta ab elementis ex Philosopho.

Quid motus sit simplex.

Quid motus sit compositus.

20 *Dices* cū *Camerario* non aliud colligimus aliqua esse virtualiter, & non formaliter calida, nisi quia experientia comprobamus multa calefacere, quæ non sunt formaliter calida, ut patet de pipere, & vino formaliter frigidissimo: ergo ubi sensu non percipimus aliquod calefactum non esse formaliter calidum, non debemus dicere, quod sit virtualiter tantum calidum, sed formaliter, alias non potuissimus colligere quod ignis esset calidus formaliter: at sensu non potest constare Cælos non esse formaliter calidos, ergo cum calefaciant debent dici formaliter calidi.

Confirmat hoc ex sensu Ecclesiæ qui est, contineri in Cælo calorem & ignem, ut patet ex hymno feriæ secundæ ad vesperras.

Immenso cali conditor

Qui mixta ne confunderes,

Atque fluentia diuidens

Cælum dedisti limitem,

Firmans locum cælestibus,

Simulque terra riuulis,

Ut vnda flammas temperet,

Terra solum ne dissipet.

Confirmat secundo ex patribus, qui hac de causa aquas supra Cælos à Deo posita alserunt.

Respondet negando consequentiam cum sua probatione, quia possumus cognoscere ignem esse calidum non solum virtualiter, quatenus potest producere calorem, sed formaliter quia tangendo physice ipsum experiri illam esse sic calidum; quod si non potuissimus experiri ignem esse calidum formaliter, aut rationem ad hoc dicendum non haberemus, profecto ex calefactione pessime id colligeretur, quia posset calefacere per hoc, quod esset calidum virtualiter, sicut piper & vinum, & ut Deus ipse potest. Vnde retorqueri potest hic discursus: nisi constaret nobis alia experientia, aut ratione, aliquid esse calidum formaliter, quam ex hoc, quod calefaceret, non deberemus dicere, quod esset calidum formaliter potius, quam virtualiter; sed non constat nobis experientia aut ratione, quod Cælum sit calidum formaliter, nisi ex eo quod calefaciat: ergo non debemus dicere, quod sit calidum formaliter.

Confirmatur directe simili discursu, quo utitur *Camerarius*: non aliunde constat aliqui esse formaliter calidum, nisi quia experientia tactus constat aliqua esse sic calida, sed non potest haberi talis experientia de Cælis: ergo non debent dici formaliter calidi.

Ad primam & secundam confirmationem respondet, tamen verba illa hymni, quam dicit Patrum posse intelligi in sensu figurato, sic ut vocent Solem *flammam*, quia scilicet est tam virtualiter calidus, ut possit generare flammam, ac comburere, non secus quam si fuisset ignis, & possent etiam aquæ collocari supra Cælum, ut temperarent concursu suo ardorem, quem alias Sol cauteret in terris, quamvis Sol non esset aliud formaliter.

21 *Obiicit* secundo: omnia accidentia Cæli sunt eiusdem naturæ cum accidentibus aliorum corporum; ergo & natura Cæli. Probatur antecedens in quantitate, raritate, densitate, motu locali.

Respondet negando maiorem: ad cuius probationem transeat, quod illa accidentia sint eiusdem rationis, sed nego omnia tamen accidentia esse eiusdem rationis, Cælum enim habet aliqua accidentia propria. Rursus quamvis nulla haberet propria secundum speciem posset non esse eiusdem rationis cum elementis ex eo, quod determinaret sibi aliquas ex qualitatibus elementaribus in alio gradu, quam determinarent elementa, & distingueretur à mixtis per hoc, quod non peteret omnes quatuor primas qualitates.

Obiicit tertio: si pars Cæli poneretur in terra, vel moueretur supra, & sic esset ignis, aut aqua, aut aer, vel quiesceret, & sic esset terra.

Respondetur primo cum communi, quod in tali casu pars illa Cæli quiesceret, non tamen quiescebat sibi naturali orta ex inclinatione ad illum locum, sed ex eo, quod nec ab extrinseco moueretur, nec ipsamet haberet virtutem mouendi se, & ideo talis virtus non fuit ipsi ab initio

communicata, quia esset frustranea, cum naturaliter Cælum nec secundum se totum, nec secundum partem ullam sui possit unquam poni extra locum suum naturallem.

Respondet secundo concedendo antecedens pro prima parte, & negando consequentiam, quia ascenderet supra ignem, quicquid autem sic ascendit, non debet esse ignis, aut aliquid aliud ex elementis consequenter.

22 *Obiicit* ultimo, Sanctos Patres communiter docere Cælos compositos esse ex materia aquæ, & aliqui ex illis dicunt Solem & Lunam esse naturæ igneæ: ergo sunt mixtæ ex elementis. Antecedens patet apud *Salmianum* 10. 1. die 2. c. 4. ubi multas ad hoc propositum adducit Patrum autoritates.

Respondetur negando consequentiam, quia posset ex aquæ materia fieri, quamvis non essent mixtæ, & similiter posset stella esse igneæ naturæ, quamvis non essent nec ignis nec mixtum propter similitudinem, quam habent cum igne quantum ad calefaciendum & lucendum.

Addit autem hic obiter, Patrum illorum testimonia valde confirmare sententiam communem Scotistarum, quod scilicet materia prima cælestium, & sublunarium sit eiusdem speciei: nam materia aquæ sine dubio est eiusdem speciei cum materia sublunari: unde ergo & materia Cælorum factorum ex materia aquæ.

Q V Æ S T I O I I I.

An Cæli sint animati?

23 *T*anta pertinacia Cælos animatos defenderunt antiqui aliqui Philosophi, ut *Anaxagoras*, teste *Laetio* in eius vita, & *S. August.* 15. de *Crit.* cap. 14. quod Solem inanem asseruerit, impietatis apud Athenienses acceperit, ac deinde condemnatus fuerit; communis tamen iam Theologorum, ac Philosophorum sententia est Cælos ac Stellas inanimatos esse, cum qua sit

C O N C L U S I O

Cælum non est animatum vlla anima, siue vegetativa, siue sensitiva, siue rationali.

Probat primo autoritate Patrum, Damasceni 2. *fid.* 6. *Cyrelli* 1. 2. contra *Iulianum*, *Ambrosij* 2. *Hexam.* 4. *D. B.* filij in *Psal.* 48. *Augustini* lib. de duabus animabus, cap. 4. qui etiam lib. 1. retractat. cap. 5. retractat quæ de animatione mundi, & lib. 2. cap. 7. alserit quæ de animatione Cælorum scripserat, posse figurate intelligi. Propter quas autoritates *D. Bonaventura* oppositum existimat erroneum: quæ sane censura non debet videri grauis, cum *D. Hieronymus* in *Denteron*, illam sententiam inter *Origenis* numeret errores, & ab *Epiphano*, ac *Irenæo* inter *Marcasiorum* dogmata damnata: & *Iovinus* in *Summa Conciliorum* refert hæc verba ex *S. Synodo*: *Si quis dicat Cælum, Solem, Lunam, Stellas, & aquas, quæ supra cælos sunt, animantes quasdam esse, ac materiales virtutes anathema sit.*

41 *Fundamentum* principale à ratione est, quod nullum sit vestigium animationis in illo, nec vlla prorsus ratio, aut experientia, aut autoritas, unde colligi possit, quod sit animatum; gratis ergo id alseritur, præsertim contra torrentem Doctorum.

Probat *Conimbricensis* conclusionem: quia anima Cæli esset in qualibet eius parte: sed est absurdum, quod una anima posset esse in tam vasto loco, quæ occupatur à Cælo, quia supremus Angelus non posset simul tantum spatij occupare.

Contra, quia si anima Cæli diceretur diuisibilis, aperte falsa est minor: sicut enim forma substantialis Cæli, imperfectior anima de facto, secundum omnes debet occupare illud spatium, cui anima similiter diuisibilis, id facere non posset: quod si anima Cæli diceretur indiuisibilis, etiam negari deberet minor, quia quandoquidē esset ordinata ad informationem tanti corporis, deberet etiam tantum locum occupare. Quod ad Angelum vero attinet, omnino incertum est quantum possit spatij tenere, & si

FFF z

Cælum
non est
animatū